

بہ نافع محضر آفرینش

بسته جامع خدمات تغذیه در برنامه تحول سلامت

ویژه مراقب سلامت، بهورز، ماما، کارشناس تغذیه و پزشک

اهداف ارائه خدمات تغذیه ای در نظام شبکه

- افزایش دسترسی جمعیت تحت پوشش به خدمات بهبود تغذیه جامعه، پیشگیری و کنترل انواع سوء تغذیه (چاقی، لاغری، کوتاه قدی، کمبود ریزمغذی ها)
- ارتقاء سواد تغذیه ای جامعه و گروه های هدف خاص
- اصلاح الگوی تغذیه مراجعین
- بهبود و ارتقاء شاخص های سلامت تغذیه ای جامعه با گسترش مداخلات جامعه محور
- پیشگیری و کنترل عوامل خطر تغذیه ای بیماری های غیر وا گیر شایع
- ارائه خدمات مشاوره تغذیه و تنظیم رژیم غذایی توسط کارشناس تغذیه برای موارد ارجاعی

مراقبت های تغذی های در برنامه تحول سلامت

۱. شناسایی مشکلات تغذیه ای شایع در جمعیت تحت پوشش و اولویت بندی آنها
۲. پایش روند شاخص های تغذیه ای با تاکید بر پیش دیابت، دیابت، پیش فشار خون بالا، فشار خون بالا، هایپر لیپیدمی، اضافه وزن و چاقی و سوءتغذیه مادران باردار و کودکان زیر ۵ سال در جمعیت تحت پوشش
۳. ارزیابی و تفسیر الگوی غذایی مراجعه کنندگان
۴. اندازه گیری، ارزیابی و تفسیر شاخص های آنتروپومتریک (تن سنجی)
۵. ارائه مراقبت های تغذیه ای برای گروه های هدف
۶. ارزیابی و تفسیر روند وزن گیری مادران باردار همراه آموزش و مشاوره تغذیه برای موارد ارجاعی به کارشناس تغذیه

مراقبت های تغذی های در برنامه تحول سلامت

۷. آموزش و ارائه توصیه های تغذیه ای به شکل چهره به چهره به مراجعین متناسب با وضعیت تغذیه ای آنها

۸. آموزش گروهی هدفمند برای جمعیت تحت پوشش متناسب با نیازهای آموزشی و مشکلات موجود در منطقه

۹. مشاوره تخصصی تغذیه و تنظیم رژیم غذایی برای گروه های هدف تعریف شده

۱۰. پایش اجرای برنامه مکمل یاری ریزمغذی ها مطابق با دستورعمل های موجود

۱۱. همکاری در شناسایی مادران باردار و کودکان زیر ۵ سال مبتلا به سوءتغذیه نیازمند و توزیع

سبدهای حمایتی تغذیه ای مطابق با دستورعمل های موجود برای افراد واجد شرایط

مراقبت های تغذی های در برنامه تحول سلامت

۱۲. همکاری های بین بخشی و درون بخشی با آموزش و بازآموزی کارکنان بهداشتی سایر بخش ها (معلمان، مربیان بهداشت مدارس، مدیران و مربیان بهزیستی، اصناف، طلاب حوزه های علمیه، کارشناسان جهاد کشاورزی، کارکنان ادارات و ...)

۱۳. نظارت و بازدید از نحوه اجرای برنامه های تغذیه جامعه در مدارس و مهدهای کودک، زنان روستایی و عشایری، ادارات و محل های کار

۱۴. ارائه خدمات تغذیه ای در شرایط بحران و بلایا در مناطق آسیب دیده

۱۵. پایش و ارزشیابی برنامه پیشگیری و کنترل اختلالات ناشی از کمبود ید

مراقبت های تغذی های در برنامه تحول سلامت

۱۶. پایش و ارزشیابی برنامه پیشگیری و کنترل اختلالات ناشی از کمبود ید

۱۷. اجرا و پایش برنامه پیشگیری و کنترل اضافه وزن و چاقی کودکان و نوجوانان

(ایران - ۱ کو)

ابزار و ملزومات ارائه خدمات تغذیه ای

اتاق کارشناس تغذیه

→ **تجهیزات شامل:** میز و صندلی کار، صندلی برای مراجعین، ترازوی بزرگسال، ترازوی

کودک، قدسنج دیواری، گونیای بزرگسال، متر نواری، وزنه های شا هد نیم و دو کیلویی،

کامپیوتر، پرینتر، ماشین حساب، قفسه یا فایل جهت نگهداری متون آموزشی و دستورعمل ها

→ **بورد دیواری حاوی نمودارها و گراف های آماری شاخص های ۶ ماهه اخیر تغذیه، برنامه**

آموزش های گروهی و بازدید ها

ابزار و ملزومات ارائه خدمات تغذیه ای

اتاق کارشناس تغذیه

➤ **بسته ها** شامل بسته های اجرایی تغذیه در برنامه تحول نظام سلامت و بسته های آموزشی

تغذیه در برنامه تحول سلامت

➤ **مطالب آموزشی** جهت ارائه به گروه های هدف

➤ **دستور عمل های ابلاغی** دفتر بهبود تغذیه جامعه

➤ **ابزارهای کمک آموزشی** برای آموزش های فردی و گروهی

ابزار و ملزومات ارائه خدمات تغذیه ای

اتاق مراقب سلامت / بهورز / ماما

- **تجهیزات:** ترازوی بزرگسال، ترازوی کودک، قدسنج دیواری، گونیای بزرگسال، قدسنج کودک، متر نواری، وزنه های شاهد نیم و دو کیلویی، کامپیوتر، ماشین حساب، کارت مراقبت کودک ویژه مراقب کودک، نمونه دفترچه وزن گیری مادر باردار، قفسه یا فایل جهت نگهداری مدارک
- **مکمل ها:** اسید فولیک، مولتی ویتامین مینرال ید دار، مکمل یدو فولیک، قرص آهن، قطره آهن، قطره ویتامین A+D، قطره مولتی ویتامین، مکمل ویتامین D پنجاه هزار واحدی، کلسیم یا کلسیم + ویتامین D و مکمل ویتامین D هزار واحدی
- **بسته ها** شامل بسته های اجرایی تغذیه در برنامه تحول نظام سلامت و بسته آموزشی تغذیه در برنامه تحول سلامت ویژه بهورز و مراقب سلامت
- **بسته های آموزشی** آماده جهت ارائه به گروه های هدف
- **دستورعمل های ابلاغی** دفتر بهبود تغذیه جامعه

شرح وظایف تغذیه ای

مراقب سلامت در پایگاه و بهورز در خانه بهداشت

۱. شناخت مشکلات تغذیه ای شایع در جمعیت تحت پوشش

۲. محاسبه و آگاهی از وضعیت شاخص های تغذیه ای در جمعیت تحت پوشش

۳. پایش روند شاخص ها

۴. اندازه گیری های تن سنجی افراد تحت پوشش شامل: قد، وزن، دور سر، (دور

عضله ساق پا) در سالمندان و (دور کمر) برای افراد ۳۰ تا ۵۹ سال با استفاده از

ابزار و تجهیزات استاندارد

۵. ثبت در پرونده الکترونیک و توجه به نمایه توده بدنی محاسبه شده

(نحوه اندازه گیری شاخص های تن سنجی در پیوست های ۱، ۲، ۳ و ۴)

شرح وظایف تغذیه ای

مراقب سلامت در پایگاه و بهورز در خانه بهداشت

۶. تفسیر منحنی های رسم شده قد، وزن، وزن برای قد کودکان زیر پنج سال، نمایه توده بدنی کودکان و نوجوانان ۱۸ - ۵ سال و منحنی وز نگیری مادران باردار در پرونده الکترونیک برای گیرنده خدمت

۷. ارزیابی الگوی غذایی و توجه به امتیاز الگوی تغذیه مراجعه کنندگان

۸. تعیین الگوی غذایی و وضعیت تغذیه مراجعه کننده و ارائه توصیه ها و آموزش های فردی تغذیه براساس وضعیت کنونی الگوی تغذیه و گروه سنی فرد مطابق با بسته های خدمت

۸. ارجاع به پزشک / کارشناس تغذیه مطابق فرایند های ارائه شد در بسته های خدمت

شرح وظایف تغذیه ای

مراقب سلامت در پایگاه و بهورز در خانه بهداشت

- ۹. **پی گیری موارد ارجاع شده** به پزشک / کارشناس تغذیه جهت مراجعه و دریافت مراقبت های بعدی
- ۱۰. **بر آورد و درخواست به موقع مکمل ها، متون آموزشی و دیگر ابزار و ملزومات**
- ۱۱. **شناسایی گروه های هدف برنامه های حمایت تغذیه ای**
- ۱۲. **تجویز مکمل ها و ارائه آموزش های لازم با توجه به گروه هدف گیرنده خدمت متناسب با گروه هدف و مطابق با دستور عمل های کشوری**

شرح وظایف تغذیه ای پزشک مرکز

- ۱. کنترل و تایید شاخص های آنتروپومتریک اندازه گیری شده توسط بهورز / مراقب سلامت / ماما
- ۲. درخواست انجام آزمایشات پاراکلینیک برای مراجعین، متناسب با وضعیت فرد و مطابق با بسته های خدمت
- ۳. کنترل نحوه مصرف مکمل ها در افراد ارجاع شده مطابق با دستور عمل ها کشوری مکمل یاری در گروه های سنی مختلف ارجاع شده
- ۴. بررسی موارد ارجاعی از جمله الگوی تغذیه نامناسب، کودکان مبتلا به کم وزنی، لاغری، کوتاه قدی، اضافه وزن و چاقی، مادران باردار با اختلال وزن گیری، کم خونی، موارد مبتلا به پره دیابت و دیابت، پیش فشار خون بالا، فشار خون بالا، هایپر لیپیدمی، چاقی و لاغری

شرح وظایف تغذیه ای پزشک مرکز

- ۵. آشنایی با شاخص های ارجاع به کارشناس تغذیه و ارجاع به موقع به کارشناس تغذیه و اطلاع رسانی و تاکید به خدمت گیرنده در خصوص مراجعه به کارشناس تغذیه جهت دریافت خدمات تخصصی تغذیه شامل آموزش، مشاوره و تنظیم رژیم غذایی
- ۶. تشکیل جلسات هماهنگی مرکز
- ۷. هماهنگی، حمایت و نظارت بر اجرای برنامه های تغذیه جامعه

شرح وظایف

کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

وظایف جامع محور	وظایف فرد محور
(۲ روز در هفته)	(۴ روز در هفته)
آموزش گروهی هدفمند (حداقل ۸ جلسه)	
نظارت بر عملکرد مراقبین سلامت در پایگاه های سلامت تابعه در ارائه خدمات تغذیه ای (تواتر ۲ بازدید در طول سال)	
آموزش جامعه	

شرح وظایف

کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

- کنترل شاخص های آنترپومتریک و ثبت در پرونده الکترونیک
- ارزیابی تغذی های و ثبت در پرونده الکترونیک:
- اقدام به آموزش چهره به چهره و ثبت توضیحات در پرونده الکترونیک
- پیگیری مراقبت های تغذیه ای و ثبت در پرونده الکترونیک
- تنظیم و ثبت برنامه غذایی در پرونده الکترونیک

شرح وظایف

کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

- شناسایی و اولویت بندی مشکلات تغذیه ای شایع در منطقه و بیماری های غیر وا گیر
- محاسبه و آگاهی از شاخص های تغذیه ای منطقه و آگاهی از شاخص های تغذیه ای شهرستان و استان
- ارائه آموزش های گروهی هدفمند
- تشکیل هسته های آموزشی و نظارت بر آموزش ها
- جلب همکاری های درون و بین بخش در اجرای برنامه های جامعه محور
- همکاری و نظارت بر ارائه خدمات تغذیه ای توسط مراقبین سلامت و بهورزان
- نظارت و پیگیری فرایند اجرایی برنامه های حمایتی مادر و کودک و توزیع سبدهای غذایی در مناطق تحت پوشش برنامه

شرح وظایف

کارشناس تغذیه ستاد شهرستان

۱. تدوین برنامه عملیاتی سالانه در راستای برنامه عملیاتی سطح بالاتر

۲. نظارت بر حسن اجرای برنامه های تغذیه جامعه

۳. نظارت بر حسن اجرای برنامه مکمل یاری، مطابق با پروتکل ها

۴. نظارت کارشناس ستاد شهرستان بر عملکرد کارشناسان تغذیه مراکز تحت پوشش و

صحت زنجیره ارجاع از قبیل پیگیری موارد ارجاعی، تنظیم رژیم غذایی، تکمیل فرم

های ارزیابی تغذیه ای، صحت روش اندازه گیری شاخص های آنتروپومتریک و ...

شرح وظایف

کارشناس تغذیه ستاد شهرستان

- ۵. اجرای برنامه های آموزشی متناسب با مناسبت ها و برنامه های ابلاغی دفتر بهبود تغذیه جامعه از طریق رسانه های جمعی به منظور حساس سازی و تاکید بر رعایت تغذیه صحیح
- ۶. آموزش و بازآموزی متناسب با شرایط موجود به شکل مجازی و غیر مجازی برای کارکنان درون بخشی (مراقب سلامت / بهورز / ماما، کارشناس تغذیه، پزشک)
- ۷. آموزش و بازآموزی به شکل مجازی و غیر مجازی برای کارکنان بین بخشی
- ۸. تهیه و نظارت بر محتوای آموزشی تغذیه ای مورد استفاده در فضای مجازی بخش دولتی مانند (آموزش و پرورش، بهزیستی، نیروهای مسلح، کمیته امداد امام خمینی و ...)

شرح وظایف

کارشناس تغذیه ستاد شهرستان

- ۹. پیگیری اجرای برنامه های بین بخشی و نیز اجرای برنامه های آموزشی و حمایتی تغذیه در سایر حوزه ها از جمله آموزش و پرورش، بهزیستی، کمیته امداد امام، جهاد کشاورزی، حوزه های علمی و دانشگاه فرهنگیان
- ۱۰. همکاری با سازمان های بین بخشی حوزه سلامت نظیر شهرداری و دهیاری ها برای استفاده از فضاهای شهری و روستایی جهت انتقال پیام های آموزشی تغذیه
- ۱۱. حمایت طلبی، پایش، نظارت و مدیریت برنامه های حمایتی - تغذیه ای مادران و کودکان در ستاد دانشگاه و شهرستان
- ۱۲. پیگیری جلب مشارکت خیرین سلامت از طریق ستاد خیرین برای حمایت های تغذیه ای اقشار نیازمند و آسیب پذیر تغذیه ای

شرح وظایف

کارشناس تغذیه ستاد شهرستان

- ۱۳. شناسایی و معرفی مادران باردار و کودکان زیر ۵ سال مبتلا به سوء تغذیه شناسایی شده در پایگاه ها و مراکز به سازمان های حمایتی مانند کمیته امداد امام خمینی (ره) و خیرین
- ۱۴. تهیه شاخص های تغذیه ای و ارائه پس خوراند به مراکز
- ۱۵. تدوین اولویت های مداخلاتی و اجرای آنها
- ۱۶. ارسال گزارش شاخص ها و عملکرد دوره ای به سطح بالاتر
- ۱۷. تدوین گزارش عملکرد برنامه های تغذیه و برنامه های حمایتی
- ۱۸. پیگیری تامین مکمل ها با توجه به برآورد درصد مصرف و پوشش مکمل ها

آموزش های گروهی

کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

حداقل ۸ جلسه آموزش تغذیه در ماه در داخل و یا خارج مرکز جامع سلامت به شرح زیر:

آموزش گروهی هدفمند

➤ (حداقل یک روز در هفته)

➤ ویژه گروه های هدف شامل:

(مادران باردار و شیرده، مادران دارای کودک زیر ۵ سال، نوجوان، جوان، میانسال و سالمند)

برنامه و ساعات آموزش گروهی هدفمند گروه های سنی و فیزیولوژیک توسط کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

دفعات آموزش گروه هدف	عناوین آموزشی	گروه هدف
حداقل فصلی متناسب با ورود گروه هدف	<ul style="list-style-type: none"> ✓ تغذیه در کودکان زیر ۲ سال ✓ تغذیه در کودکان ۵-۲ سال ✓ تغذیه کودک بیمار ✓ پایش رشد، تفسیر منحنی رشد و توصیه های تغذیه ای لازم برای کودکان دچار کم وزنی، کوتاه قدی، لاغری، اضافه وزن و چاقی 	مادران دارای کودکان زیر ۵ سال
حداقل فصلی متناسب با ورود گروه هدف	<ul style="list-style-type: none"> ✓ نیاز های تغذیه ای دوران شیردهی ✓ اهمیت ریز مغذی ها و مکمل ها 	مادران شیرده

برنامه و ساعات آموزش گروهی هدفمند گروه های سنی و فیزیولوژیک توسط کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

دفعات آموزش گروه هدف	عناوین آموزشی	گروه هدف
حداقل ۲ بار در سال متناسب با ورود گروه هدف	<ul style="list-style-type: none"> ✓ نیاز های تغذیه ای دوران بارداری و شیردهی ✓ تفسیر نحوه وزن گیری در دوران بارداری و اختلالات وزن گیری ✓ توصیه های تغذیه ای در مشکلات شایع دوران بارداری ✓ تغذیه با شیر مادر و مزایای آن 	مادران باردار
حداقل ۱ بار در سال متناسب با ورود گروه هدف	<ul style="list-style-type: none"> ✓ تغذیه سالم و رهنمود های غذایی ✓ مکمل ها و نیاز های تغذیه ای گروه های سنی ✓ پیشگیری از عوامل خطر تغذیه ای در ایجاد بیماری های غیر وا گیر شایع 	نوجوانان، جوانان میانسالان، سالمنندان

برنامه و ساعات آموزش گروهی هدفمند گروه های سنی و فیزیولوژیک توسط کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

دفعات آموزش گروه هدف	عناوین آموزشی	گروه هدف
حداقل ۱ بار در سال متناسب با ورود گروه هدف	<ul style="list-style-type: none"> ✓ اصول تغذیه سالم ✓ کنترل عوامل خطر تغذیه ای و تغذیه در بیماری های غیر وا گیر شایع ✓ نحوه تعیین نمایه توده بدنی 	<ul style="list-style-type: none"> بیماران • دیابت • فشار خون بالا • اختلالات چربی خون • چاقی • سوء تغذیه

برنامه و ساعات آموزش سالانه گروه های جامعه توسط کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

دفعات آموزش گروه هدف	عناوین آموزشی	گروه هدف
هر مدرسه حداقل یکبار در طول سال تحصیلی (با آموزش در محل)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ اصول تغذیه نوجوانان و رهنمود های غذایی ✓ دستور عمل پایگاه تغذیه سالم مدارس ✓ اهمیت ریز مغذی ها و مکمل های مورد نیاز نوجوانان ✓ اهمیت سلامت تغذیه ای در دوران نوجوانی ✓ پیشگیری و کنترل اضافه وزن و چاقی دانش آموزان 	اولیا، مدیران و مربیان مدارس / دانش آموزان (جلسات مجزا)

برنامه و ساعات آموزش سالانه گروه های جامعه توسط کارشناس تغذیه مرکز خدمات جامع سلامت

دفعات آموزش گروه هدف	عناوین آموزشی	گروه هدف
هر مهد کودک حداقل یک بار در سال (با آموزش در محل)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ اصول تغذیه سالم در کودکان و رهنمود های غذایی ✓ تغذیه سالم و میان وعده ها در مهدهای کودک ✓ اهمیت ریز مغذی ها و مکمل های مورد نیاز کودکان ✓ اهمیت ذائقه سازی و سلامت تغذیه ای در دوران کودکی ✓ پیشگیری و کنترل اضافه وزن و چاقی کودکان 	اولیا، مدیران و مربیان مهدهای کودک
هر یک از گروه های هدف حداقل یک بار در سال (با آموزش در محل)	<ul style="list-style-type: none"> ✓ اصول تغذیه سالم و رهنمود های غذایی ✓ ارتباط مصرف قند و نمک و چربی با بیماری های شایع غیروا گیر ✓ اهمیت سلامت غذا در تهیه و توزیع غذاهای نذری در مراکز جمعی 	فرهنگسراها، پایگاه های بسیج، مساجد، سایر مراکز جمعی

